

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER
szombaton és minden törvény-
hatósági bizottsági közgyűlést
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.

Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Az ó év határvénél.

(K.) A gazda az év végén számadást csinál a multról és költségvetést a jövőre.

Ha eredményt lát, örül s ha rosszul végződött az év, a tapasztalatokból okul és a jövőre jobb programot ír magának elő.

Igaz, hogy sokszor a sors legokosabb számításait is keresztül huzza, legszebb reményeit a nem várt elemi csapások tönkreteszik, ennek dacára azonban az új év munkaprogramját kidolgozza a gyakorlati gazda és tervének sikerültét az új év hajnalán bizodalommal várja az Istentől.

Aki mindig csak előre néz, de a múlt tanulságait fel nem használja, az csak nagy nehezen fog boldogulni. Így van ez az üzletnél, a gazdasági életben és az egyesek életében. A múlt nagy tanítómester, mert szorgalomra serkenti az előbb kényelmes embert, élelmesebbé teszi az önboldogítását előmozdító eszközök feltalálásában és alkalmazásában, takarékosra inti a pazarlót, okosságra a könnyelműeket és megtanítja az embereket arra, hogy könnyebb valamit szerezni, mint az elvesztettét visszaszerezni.

Az ember nemcsak koránál, de tapasztalatai révén is okosabb lesz minden esztendő végén. Önmaga ismerésére ugyan vagy nagyon későn, vagy éppenséggel sohasem jut el, de végtelen sok értékes tapasztalatot gyűjt a maga és mások csalódásaiból, romlásából, de másrészt örömeiből és előhaladásából is. A legnagyobb bölcsesség aztán abban rejlik, ha a jót, üdvöset a magunk javára használjuk fel, az utvesztőket, scyllákat és karybdiszeket pedig elkerüljük. Nemzeti vonásunk ugyan, hogy mindig a magunk kárán tanulunk, ez azonban csak akkor válik igazán kárunkra, ha amit ily szomorú iskolában tanultunk, azt nyomban el is feledjük.

Az elmuló esztendő eseményeiből is sok tanulságot merithettünk. A politikai életről nem szólunk, mert lapunk nem foglalkozik politikai kérdések tárgyalásával. Hogy pedig ki-ké magántársadalmi és a közéletben mennyit és mily mértékben csalódott, vagy mily fokban erősödött meg az emberekben vetett hite, azt mi nem tudhatjuk. Az év határvénél mindenki megtalálja a megnyugtató, vagy marasztaló ítéletet a tekintetben és saját lelkiismeretének örök törvénye szerint csinálja meg cselekedetének jövő programját.

Az új év küszöbén azonban kötelességünk áttekinteni az elmúlt évet közigazgatási tekintetben. Vajon haladtunk-e az elmúlt évben és nem vagyunk-e kénytelenek felsóhajtani a költővel: „Számláld el a hasznot, ami tetteidből származik“. Teljesítettük-e előirt kötelességeinket és lemondva az önösségről igazán követtük-e a klasszikus intést: Salus

reipublicae suprena lex esto. Eszmények, kultúra vezette-e tetteinket és az emberség boldogítása, a jognak védelme, az igazság keresésének gondolata, vagy pedig pusztán gépek voltunk, melyek ridegen, hidegen, úgy ahogy végeztük dolgunkat és előirt kötelességeinket? Találtunk-e nemes örömet a munkában, vagy pusztán a megélhetés mozgatta agyunkat, szivünket és kezünket? Aggódo szemekkel néztük-e közügyeink hiányosságát és megbecsültük-e eddigi munkánk eredményeit? Törekedtünk-e arra, hogy széppé, nagygyá tegyük városunkat? Gondolkoztunk-e a közterhek enyhítésén? Megnyitottuk-e okos, körültekintő kutatással a közjóvedelmek még eddig ismeretlen és kihasználatlan erőforrásait? Megkezdett, üdvös munkánkban nem borult-e lelkünk az ugynevezett jóban való restség és nem ernyedtek-e el idegeink azon akadályok láttára, melyek a sikernek oly gyakran útjában állanak? Következetesek voltunk-e egy-egy eszme megvalósításában, vagy ingadozó, kislelkű magatartásunk nem ölte-e meg azt csirájában? Mellétekintetek nem vezettek-e bennünket a közügyek intézésében?

Boldogok volnánk bizonyára, ha e nagy kérdésekre megnyugtató választ adhatna lelkiismeretünk.

Igen sok üdvös eszme hangzott el az elmuló évben városunk életében. Dicsekedés nélkül mondhatjuk, hogy a haladás vágya vezetett bennünket. Nagy alkotásoknak raktuk le alapjait, az alapokra épületet raktunk, betetőzését azonban több rendbeli akadály gátolta. Csonkán, befejezetlenül visszük ezeket az ügyeket a jövő évre, abban a reményben, hogy a megvalósításokban termékenyebb lesz a ránk virradó esztendő.

A reánk jövő újévben nagy munkamezőben dolgozhatunk. Előttünk van a *Hortobágy hasznosításának nagy kérdése*. A megoldás immár nem késhetik. Szébbnél-szebb javaslatok fekszenek előttünk. Össze kell azokat valahogyan egyeztetnünk. Be kell váltani azt a sokszor hangoztatott kölcsönös jóakaratot. Az ügy már meg van világítva és ami félreértés még itt-ott fogva tartja a kedélyeket, azt el kell oszlatni a meggyőzés erejével és világosságával. De tovább huzni-halasztani a dolgot nem lehet, mert nem szabad. Rabulisztikára, szőrszálhasogató vitákra ne adjunk semmit, alakoskodások ne tévesszenek meg senkit és azok, akik megrövidítve gondolják magukat ezen kérdés megoldásánál, lássák be, hogy a javaslat nemcsak a városnak, mint erkölcsi testületnek, hanem az egyes polgároknak is javát akarja. Senki se keressen rossz akaratot azokban, akik ezen nagy és megoldásában végtelen sok hasznot ígérő munkában becsületesen és önzetlenül fáradoznak. Aki csak beletekint egy pillanatra a mi eddigi hortobágyi gazdálkodásunkba, lehetetlen hogy be ne lássa, miszerint az a most folytatott rendszer, vagy jobban

mondva rendszertelenség nem válik sem dicséretünkre, sem a házi pénztár javára. A magán ember a mai szűkös viszonyok közepett mindent megkísérel, felhasználja eszét, tudását, gyakorlati tapasztalatait jövedelmének fokozására, birtokának minél intenzívebb kihasználására, miért ne tenné ugyanezt városunk közönségének egyeteme fejedelmi birtokával főleg akkor, midőn ezáltal terhei kevesbednek és a közjövdelem óriási összeggel emelkedik? A hasznosítással nem lesz veszélyeztetve sem az egyesek érdeke, sem a város anyagi helyzete, sőt az előttünk fekvő javaslat reális alapon nyugvó számadatai minden elfogulatlan elmét meggyőzhetnek arról az igazságról, hogy naponként emelkedő közszükségleteink fedezetére most már igazán nincs más forrásunk, mint a *Hortobágnak okosan keresztülviendő hasznosítása*.

Egyesüljünk tehát a jövő évben mindannyian és a kölcsönös félreértésektől kibontakozva, oldjuk meg ezt a városunk jövőjére nézve nagy fontosságú kérdést.

Szervezeti szabályzatunk és az ezzel kapcsolatos fizetésrendezés ügye is a ránk jövő esztendő munkája lesz. Az illetékes körök sokat foglalkoztak ezzel a fontos kérdéssel, melynek gyors megoldását számtalan cikkelyben hangoztattuk meggyőző okokkal támogatva ezen kérdés megoldásának tizenkettedik óráját. A szervezeti szabályzat átdolgozását és mielőbb életbeléptetését közügyeink helyesebb és gyorsabb menete sürgeti, míg a fizetésrendezés a megélhetési viszonyok követelése.

Elmondtuk már nem egyszer, hogy egyedül *Debrecen* sz. kir. város az, mely csigalassussággal halad ebben a kérdésben. Más városok belátták tisztviselőik helyzetének tartahatatlanságát az általános nehéz viszonyok közepett és ha másképpen nem lehetett, a közköltő rovására emelték a tisztviselők fizetését, ott pedig, ahol a közelmúltban emelték, drágasági pótlékok megadásával könnyítették a helyzetet.

E sorok írója a legtöbb esetben jelen volt úgy a szervező, mint legutóbb a fizetésrendezéssel foglalkozó jog- és pénzügyi bizottság ülésein. Egyebet sem hallott ezen üléseken, mint azt a *jóakaratot*, mely szavakban nyilatkozott meg. A bizottság tagjai elismerték azt, hogy okvetlenül eljött a segítség órája, de ezen próféta kijelentés után *aggodalom* szállotta meg őket és ez az *aggodalom* a tanácskozás végén levette a napirendről a fizetésrendezést. Nehogy azonban kétségbeesés szállja meg a lelkeket, úgy enyhítette a jog- és pénzügyi bizottság a maga se hideg, se meleg álláspontját, hogy a fizetésrendezést átutalta a szervezőbizottsághoz, aminek következése az lesz, hogy a tisztviselők a két szék közt a pad alatt maradnak.

Mi azonban nem fogjuk követni a Dante pokolkapujának felírását és még most sem mondunk le a reményről, hogy óhajításunk a fizetésrendezés tekintetében teljesedni fog. Az illetékes körök mielőbb újra előveszik ezen kérdést és egybevetve a különböző javaslatokat — azt megfogják oldani. Legyen ez a kérdés a ránk jövő év munkaprogramjának egyik pontja és a kérdés megoldásában egyesüljön az emberek jóakarata és az illetékes körök együttes munkássága. Egyéb megoldásra váró kérdéseinkről ezen cikkely keretében nem szólunk, nem akarván hosszúra nyújtani irásunkat. Ehelyett inkább kérjük az Egek Urát, hogy a ránk virradó új évben áldja meg városunk vezetőit bölcs lélekkel, ernyedetlen munkakedvvel és a közéletben a siker minden biztosítékával. Legyen az új esztendő jobb és áldásosabb az elmulónál, eredményben gazdagabb, sikerekben dicsőségesebb.

Hozzád pedig nagy Isten, ki az időknek határit kimerít és mennyei bölcseséggel sorsunkat intézed — szálljon fel dicséretünk az ó év határkövénel és az új esztendő hajnalán ekképpen: „Vigyázz hivedre s hab közt hányódó hajódra; vigyázz királyunkra és minden előjárónkra; kiktől néped úgy legeltessék, hogy az igazság és békesség egymást csókolva ölelgessék“.

Boldog újévet!

A vidéki rendőrség szervezése a városi önkormányzat keretében.

Ma már köztudomású dolog, hogy míg csak a közelmúltban is a vármegyék voltak Magyarországon a magyar nemzeti érdekek és a nemzeti szellem fentartói, addig a jövőben már a városok, különösen a törvényhatósági jogú városok kezében van a modern nemzeti élet vezetése, politikai, közgazdasági, sociális, kulturális tekintetekben és a magyarság szempontjából, mert ezek a társadalmi és gazdasági élet központjai.

Ily nagy jelentőségű arányokban való közigazgatási működés nem helyi, hanem országos érdekek kielégítése, ami tulajdonképpen az állami közigazgatás feladata volna.

Ha pedig az állam e kötelessége teljesítését a városi közigazgatásra bízta: a városok a közigazgatás ezen fontos hivatásának viselésével tulajdonképpen állami functiot teljesítenek, az önkormányzat által tisztviselőik erejével.

A törvényhatósági jogú városok tisztviselő-karának jelenlegi szolgálati és fizetési viszonyai általában nem olyanok, amelyek kellő biztosítékot nyújtanának arra, hogy a tisztviselői kar megfelelően közvetítthesse a reá rótt állami közigazgatási teendőket. Első rangú érdek tehát e tekintetben az, hogy helyzete javíttassék és pedig mivel már az állam a vármegyék tisztviselő-karát a kor követelményeinek megfelelő helyzetbe jutatta, reá kell mutatni a városok tisztviselő-karának is arra, hogy saját törvényhatóságaik a vármegyékhez hasonlólag, az állami közigazgatás végzését utalják reájuk épen olyan képesítéssel és ugyan olyan kötelezettséggel, ennél fogva a vármegyék tisztviselő-karának szolgálati és fizetési viszonyai rendezése tárgyában tett törvényhozási intézkedést ki kell egészíteni azzal, hogy a városok tisztviselői is olyan helyzetben legyenek, mint amelyet az 1904. évi XX. t.-c. teremtett.

A törvényhatósági jogú városok tisztviselői karában, szolgálati és fizetési viszonyait tekintve, a rendőrségnek van a legtarthatatlanabb helyzete. Néhány év óta ezeken a bajokon a köztudat oly módon akar segíteni, hogy a vidéki városok rendőrségének államosítását emlegeti, anélkül, hogy be volna bizonyítva: vajjon az államosítás az az orvosság, mely által a meglevő bajok egyszeriben megszűnnének.

A vidéki városok rendőrségei a törvények és szabályrendeletek által reájuk utalt teendőkön kívül egész sereg közigazgatási teendőkkel vannak megterhelve és e kétféle munkakörben hivatásukat jelen szervezetükben csak hiányosan teljesíthetik.

Hogy kétfelé választassék ez a kétféle munkakör és a közigazgatási rész meghagyatván a városoknak, a rendészeti teendők ellátása kizárólag állami köteleységnek tekintessék: ezen fordul meg a jövőbeli fejlődés sorsa, iránya és egész mivolta, mert ez elsősorban politikai és csak másodsorban közigazgatási szempontokból megítélendő kérdés. Egész nemzeti fejlődésünk a múltban és a nemzeti társada-

lom jövendője a városokban ezentul is az önkormányzati hatóságok életképes működésére volt alapítva és erre kell építve lenni a további haladásnak is. Mert egyfelől a politikai jogok kiterjesztése, más oldalról föltétlenül az önkormányzati tényezők megerősítését követeli a helyi közigazgatás terén, mivel az államhatalomnak minden téren való megnövekedése a legszélesebb körű általános választói jog mellett is a társadalmi élet szabadságának elnyomására vezet. Már pedig a modern magyar társadalom élettereje a legutóbbi évtizedek örvendetes fejlődése alatt átment a vármegyei hatóságokból a városok társadalmába, amelyek nagyon fejlődésképes és erős felszívó erejű szervezetükkel megmutatják a jövendő kor perspektíváját.

A vármegyei önkormányzat anyagi léalapja és segítése a törvényszerinti dotációban nyer kifejezést, amelyért a vármegye az állami teendőket ellátja saját hivatali közgeivel; ugyanezen elvből eredő segítség volna megvalósítandó a törvényhatósági jogu városokra nézve is, mivel ezek a törvény alapján politikailag a vármegyékkel teljesen egyenlő jogu törvényhatósági részei a magyar államnak, azonkívül nemzeti szempontból egyik-másik törvényhatóságnál föltétlenül megbízhatóbbak, társadalmi tekintetben pedig a kulturális fejlődés jövője mindenestre ezeké.

Olyan fontos szervezetnek tehát, mint a rendőri intézmény, nem szabad elszakadni a városok önkormányzatától és az állam kiválandó végrehajtó közegévé átalakulni. Mert nem az a lényeges, hogy az államhatalom csináljon rendet, hanem az, hogy a rendészet általában kifogástalan kezében, a társadalom és a köz javára tartsa fenn a személy- és vagyonszabadságot anélkül, hogy az államhatalom katonai szervezetű políciája ránehezednék a társadalomra, önkormányzati hatóságokra és az egész közéletre. Hiszen minden központosító hatalmi szervezetet az erőszak tart fenn, ennek pedig sem a katonai haderő, sem a rendőrség intézményének multjában nálunk Magyarországon nincsen nemzeti gyökere.

Ha tehát a kétségtelenül javítandó városi közigazgatást is fejleszteni, a mai kor szempontjából modern alapokon kiépíteni és az annak szolgálatában állók anyagi és szellemi kívánalmait kielégíteni akarja az állam: tegye ezt a törvényhatósági jogu városok anyagi segítségével és törvénynyel való támogatásával olyképen, mint a vármegyékkel szemben teszi és megadván a fejlesztésre a kívánt anyagi eszközöket, egész hatalmának erejével emelje a vidéki közigazgatást a városokban olyanná, amelyet a mai kor társadalmi felfogása jogosan megkövetelhet és ennek keretében fejlesztesse a városok rendőrségi intézményét is olyanná, amilyen a székesfővárosi, ha azt mintának lehet venni.

Az önálló törvényhatósági jogu városok az állami közigazgatás teendőinek végzéséért és az állami rend helyi közgekkel való föntartásáért rekompenciációban volnának részesítendőek, amint ez az egész kérdést irányító főszempont már politikai mérlegelés tárgya is. A regáliák vagy azok átengedett jövedelme az állam által átutaltatván a városok kezébe, az ezek folytán nyert jövedelem meghozandó törvény által volna arra rendelőndő, hogy a városok közigazgatási tisztviselői a vármegyei tisztviselők létszáma szerint való beosztással egyenlősítsenek a jogok és illetmények dolgában is, amint a hivatali köteleességek és megkívánt minősítés tekintetében ugyanolyan elbírálás alá esnek. Eképen az egész városi közigazgatási szervezet állaga fölemeltetvén a hasonló hivatású más közigazgatási szervezetek színvonalára, ebben a vidéki városok rendőrségé-

nek fejlesztése, a mai kor szerint való átalakulása is rövid időn belül, szinte a természetes fejlődés által bekövetkezik.

Nagyon kívánatos tehát, hogy a városi tisztviselő-kar ügyével az illetékes állami tényezők minél többet foglalkozzanak, de ezuttal anyagi állapotán segíteni végrevaló hátra komolyan szándékozzanak is, úgy hogy a várakozók már egyszer az ígéretek ködéből valamit meg is foghassanak. Mert az anyagi kérdés motiválja a jövő fejlődését; hiszen hogyan lehessen várni a régi megbizhatatlan, többnyire képesítés nélkül való és minden emberi gyarlóságokkal, hivatali fogyatékosággal megterhelt személyzet helyébe újnak, képzettnek, tisztességesnek kialakulását, ha a más hasonló közigazgatási vagy jogi pályák között e különleges teherrel járó nehéz pályának még az a hátránya is megmarad, hogy anyagiakban minden másnak alatta áll, sőt a nagyon is megkívánandó különös rátermettség sem részesül semmi egyéni megkülönböztetésben a javadalmozást, hivatali előmenetelt vagy más előnyöket illetőleg, ami pedig többé-kevésbé minden pályán: bírónál, tanárnál, mérnöknél megvan, az állam különös jóvoltából.

Uj nemzedéknek kell tehát helyet adni, hogy belenőjön a régi helyébe, de oda a modern tudással együtt belevigye a független tisztviselő jogérzékét is, amire bizony az állami rendőri intézmény nem mindenben a legkecsesgatóbb példát szolgáltatja.

A rendőrség intézményében eddig az államosítás a helyzet javításával, az anyagi előnyök elérésének reményességével és valóra válásával egynek tekintetett, mert meg kell vallani, hogy a törvényhatósági jogu városok vezetői előtt a rendőrség intézménye eddig még mindig mostoha elbánásban részesült. De azért ugyanazon törvényhatóság közvéleménye rendkívül fölháborodik, ha rossz a rendőrsége.

Mintha pedig az anyagi helyzet javításának csak az államosítás volna egyedüli és kizárólagos módja; mintha nem szerzett volna a magyar politikai világ elég tapasztalatot a multban arra nézve, hogy közintézményeit ne alakítsa át és ne fejlessze a katonai jellegű államok intézményeinek mintája után; mintha bizony nem volna szükség a felsőbb utasítások rendszerére épített intézmények és szervezetek mellett, éppen nálunk Magyarországon, a törvény és önálló hatáskör erejével felruházott politikai erőket fokozni és növeszteni, amire éppen a vidéki rendőrségek példája szinte kínálkozik.

Nem a rend és állami érdek kisebb fontossága, hanem a törvény és törvényes szabadság minden vonalon való érvényesülése az, ami ezt szinte parancsolja. Hiszen a polgárok szabadsága és az állami rend nem állhatnak egymással szemben és miért nyelje el a hatalmasabb a gyöngébbet, amikor a törvényes álláspont megkezdődhetnék már a rendőrség ténykedésében és ne csak a királyi bíróságok kiváltsága lehessen.

Politikai szempontok tehát határozottan és ellenmondást alig szenvedő módon az államhatalom kiterjesztése ellen, ennél fogva a rendőrség államosítása ellen is szólnak, annyival inkább, mert hiszen a rendőri intézmény javítása, vagy a rendőri alkalmazottak helyzetének anyagi javítása mind elérhető és keresztülvihető az államosító törekvések kiszélesítése nélkül is.

Pénzügyi szempontok alig jöhetnek elő gátul, mert az államnak mindenféleképpen úgy is hozzá kell járulni anyagilag a rendőrségek fentartási és fizetésemelési költségeihez, mivel maga az egész rendőrség ténykedésében, ha egyik felerészben helyi szempontokat szolgál is az egyes

városokban, de másik felerészben az állami hivatásból folyó közérdekű szerepet tölti be.

Közgazdasági szempontból a rendőrségi szükségletek emelkedése velejár a minden téren tapasztalható, gazdasági okokból eredő munkaszaporulattal, mert a közélet hullámzása rájuk is hatalmas munkaszaporulatot ró. De különben is a közszükségletek emelkedése e téren is csak következménye a másféle hivatali ágak költségemelésének.

Kulturális szempontból a művelődés európaiszínvonalra való általános emelkedése éppen a közrend tekintetében mindinkább több kívánnivalót vet föl, aminek a folyton fejlődő városi életben napról-napra meglátszanak a nyomai és hova-tovább nagyobb és magasabb képzettségű személyi szükségletet igényel, ami természetesen kiadás-szaporulattal jár.

Társadalmi tekintetben pedig megbecsülhetetlen az a különbség, amit a független önkormányzatot szolgáló rendőri intézmény nyújt a polgárok közszabadságát illetőleg, az államhatalom kész szolgáljaképpen hatalmi vak erőszakká súlyedő rendőrségi közegekkel szemben.

Magyarországon emberöltők óta keserű emlékü, sőt gyűlölt az állami policia, mely mindig csak parancsszóra táncol és táncoltat; a legutóbbi idők azonban megtanították a közfelfogást arra a tapasztalatra is, hogyha lesz olyan hatalom, mely a törvényt rosszakaratulag félremagyarázza, akkor nem lehet csodálkozni rajta, ha felsőbb nyomás folytán az állami parancsszót vakon követő rendőrség a törvény becsületes végrehajtását készségesen elcsavarja.

Ha pedig az egész országra kiterjedőleg állami szervezetben álló rendőri apparatus van mindenütt a városban, akkor hiába való a törvény és törvényes biztosíték, mert minden törvéynél többet ér a hatalom, mely az ily módon meglevő rendőri létszámból mindig képes és kész bárminő hatalmi irányzat szolgáltatásban, az egész ország közigazgatására szükségből végrehajtó közegeket kiparancsolni. És későbbi hosszú évtizedek ilyen irányban egész államrendőri generációt fognak majd fölnevelni, mely egyaránt ellentétben állana a modern kor szellemével és a magyar nemzet tradícióival. A városi törvényhatóságok rendőrsége az önkormányzati hatáskör keretén belül, tehát államosítás nélkül fejlesztendő tovább szellemi és anyagi téren egyformán, hogy az állampolgárokat a törvény védje a rendőri tulkapások ellen, a rendőrséget pedig a megalakotandó szolgálati pragmatika kötelezze kötelessége szigorú és pontos teljesítésében.

Debrecenben, 1906 december 26-án.

A rendőr-tisztviselők értekezletének megbízásából:

Dr. Boldisár Kálmán sk.,
tb. tanácsnok,
rendőrfőkapitány-helyettes,
elnök.

Kovács Kálmán sk.,
rendőrfogalmazó,
jegyző.

Dr. Komlóssy Pál sk.,
rendőrfogalmazó,
jegyző.

Társadalmi szervezkedés.

Irta: Ereky Károly.

A magyar nép szegény sorsban él és összes néposztályunk elégedetlenkedik. Az önálló parasztgazda, az ugynevezett törpe birtokos és kiscsászka csak nehezen küzd meg a sorssal. Ősi módon szánt, vet és arat. Szalmafüdeles, egészségtelen kunyhóban lakik, fekete kenyér a főtápláléka és a civilizációról csak az adófizetés révén értesül. A százholdas

gazda helyzete sem különb. Majdnem összeroskad a modern élet terhe alatt. Napról-napra él és gyermekei taníttatása fölemészti minden anyagi erejét. A sorsnak azonban ezzel még nincsen vége. Még ezerholdas gazdáink is rossz viszonyok közt élnek. Jövedelmük csak szegénységünk arányában tűnik föl nagyoknak s a nyugati földbirtokos és gyáros jövedelméhez képest szinte szegényesnek mondható. Ugyanakkora földdarabon a német ezerholdas gazdának tizszer akkora jövedelme van, mint a magyarnak.

Iparososztályunk helyzete hasonlóan kedvezőtlen. A kisiparos, a falun épen úgy, mint a városban nyomorog. A falusi varga, szijgyártó, ács, asztalos, kőműves és kovács csak segédiparosa a mezőgazdaságnak, tehát együtt szenved a parasztsággal. A forgalom viharába sodort városi mesterembert meg a nagyipar feltartóztatlan nyomása sújtja agyon. És mit szóljunk az adóból élő hivatalnokosztályhoz? Az adóból fizetett állami és közigazgatási hivatalokat és a néptanítói kart a pályázók egész armádiája ostromolja. Akik pedig már állásban vannak, nem tudnak előre haladni. Nálunk egészen természetes dolog, hogy jogtudományi doktorok és fiatal mérnökök tizesztendeig gyakor-nokoskodnak és nagy kariért csinál, aki harminc éves korában havonkénti kétszáz korona fizetésig jut, tehát arra az anyagi magaslatra emelkedik, amit a legtöbb budapesti huszonötévesztendő géplakatos munkás könnyedén elér.

Társadalmunk eme szegényes helyzetének félszeg fejlődésünk az oka, amely politikai okokból a jogi tudományok kultuszát elébe tolta a természettudományok mivélésének. Nyug.-Európa államaiban az utolsó félszázad leforgása alatt a termelés átment a parasztbéres és mesterember hatásköréből a természettudomány alapján dolgozó modern gazda és gyáros kezébe s a nyugati kulturnemzetek összes nagy elméjü férfiai a mezőgazdaság, ipar, kereskedelem és közigazdaság szolgálatában állnak. Mit látunk ezzel szemben itthon? Nálunk a nemzetet föntartó, termelő munka oroszlan-része a mezőgazdaságban a paraszt és a béres, az ipari földolgozásban meg a mesterember vállára nehezedik, míg gazdag embereink és nagyjaink közjogászok, államtisztviselők, főispánok, diplomaták és huszártisztek.

Ezen az állapoton változtatnunk kell. A paraszt gazda meg a béres tudományából egy modern államot és művelt társadalmat eltartani nem lehet. Művelt társadalmi osztályunk tagjai a kuriai bíró, az ügyvéd, az orvos, szolgabíró s államtisztviselő nem képes a társadalom jólétét emelni. Erre a munkára csak a természettudományi ismeretekkel vértezett modern gazda és gyáros képesek, tehát éppen azok az emberek, a milyeneket eddigelé a magyar társadalom egyáltalán nem nevelt vagy legalább is nagyon kis számban. Ebben a társadalmi egyoldalúságban rejlik népünk szegénysége s határozott meggyőződése az, hogy Magyarország társadalmának jólétét egyöntetűen csak akkor emelhetjük, ha az ipari és mezőgazdasági termelést a parasztbéres és mesterember helyett fajunk legnagyobb tehetségei veszik kezükbe.

A nyugati vezérállamok társadalmi fejlődése írja elő ezt az utat. Csak követnünk kell a megtett lépéseket. A népjólét fejlődését mindenütt az egész világon az ipar indította meg. Ez a tétel kétségbevonhatatlan. Angliában, Németországban és az Egyesült-Államokban a nép jólétét az ipar emelte legelőször. De másképpen fejlődött aztán a jólét Németországban, mint Angliában. És éppen ebben a különböző fejlődésben rejlik társadalmi szervezkedésük lényege, amelyet a magyar viszonyok bírálataánál figyelembe kell vennünk.

Anglia szegény mezőgazdasági ország volt. Népe a középkorban csak halászatból, állattenyésztésből meg kalmárkodásból tengődött. Terméketlen földje azonban rákényszerítette, hogy gyarmatokat szerezzen és mikor megindult a forgalmi gazdálkodás. Anglia népe iparos lett. A munkamegosztás elve akként érvényesült náluk, hogy a gyarmatok termelték a gabonát, a takarmányt, a húst, a pamutot, a gyapjút és az összes mezőgazdasági termékeket, Anglia pedig szállítja nekik a szükséges mezőgazdasági gépeket, földolgozza a pamutjukat és minden könnyen szállítható mezőgazdasági termékeiket. Az angol nép az ipar kedvéért abban hagyta a szántást és vetést. A nyolcszázalékos kitévő mezőgazdasági lakosságot leszámítva, minden angol iparral és kereskedelemmel foglalkozik. Az angol lord pedig parlagon hagyja a földjeit. Mint vadászterület és mint juhlegelő többet hoz a terméketlen talaj, mintha kenyérnövényeket ültetnének rajta. Ha tehát az angol társadalom tisztára az iparnak köszönheti a fejlődését, ennek ott rejlik az oka, hogy a mezőgazdasági munkát elvégezték helyettük a gyarmatok s az ipar egyoldalú kifejlődése az egész nép jólétét fokozta.

Nem így Németországban. Itt a mezőgazdaság és az ipar egyformán német volt és mikor a vasuti forgalom jegyében, a modern gazdasági élet megindult, akkor az ipar tört előre itt is és tette gyarmattá a mezőgazdasági lakosságot, mint az angol ipar az afrikai benszülötteket. De ez a visszás állapot nem tartott sokáig. Németország népe nem hagyhatta el a földmívelést, mint az angol és mivel azt sem tűrhette, hogy gyarmatnépe maradjon saját fajú iparosainak, áttért a modern gazdálkodásra.

A nyolcvanas években megindult a német földmívelés modernizálása. A gyarmatviszonyok közt szinylődő porosz földmives megkezdte a természettudományok kiaknázását és ezzel elindult világhódító útjára, hogy mintaképül szolgálhasson Európa minden népének.

A német föld haszna megnövekedett. Az állattenyésztés megháromszorozódott. A föld értéke és hozama megötszöröződött. A nagy bevétel megszüntette a földmives nyomorgását s szükségletei iparcikkben annyira megnövekedtek, hogy a német gyárak és ipartelepek zavarba jöttek. Beállt a magas konjunktúra. Oly sok volt minden ipartelepen a dolog, hogy a gőzkazánok a túlfeszített munkától sok helyen megrepedtek és rövid öt-tíz év alatt apró műhelyekből világhírű nagy gyárak fejlődtek ki. Szóval, mióta a német mezőgazdaság fejlődésnek indult, magával ragadta a birodalom összes ipar vállalatát, bányáit, bankjait és gazdaggá tett egy népet, amelyik huszonöt év előtt épp olyan kétségbeesetten kereste a gyógyulás módjait, mint mostan a magyar. És Anglia már féltékenykedik. Ez a hatalmas kereskedő ország érzi, hogy a német ipar és kereskedelem a végtelenségig fokozhatja méreteit.

Angliának a földgömb egy harmadát kellett elfoglalnia, hogy konzument szerezzen ipara fejlesztésére, mialatt a német ipart a német földmives megvagyonosodása vitte előbbre és a kölcsönhatás révén egymást gazdagítják beláthatatlan méretekig.

A magyar társadalom szervezésénél nekünk Németország nyomdokain kell haladnunk, mert Anglia példáját nem követhetjük. Mi nem dobhatjuk el magunktól szántóföldeinket. Mi nem tehetjük egész népünket iparossá, mert nekünk nincsenek gyarmataink, amelyek iparcikkeinkért élelmet szállítának. Ezért nem ért célt egyoldalú iparpolitikánk sem. Ezért osztotta ki a magyar kereskedelmi kormány a harmincemillió korona államsegítségét teljesen hiába és ezért

nem segített az iparfejlesztés napjainkig még csak egy szikrányit sem a magyar népen.

A mi társadalmi szervezkedésünknek csak az lehet a vezéreszméje, hogy a mezőgazdaság és ipar érdekeit harmónikusán fejlesszük. Meg kell szabadulnunk szerintem az egyoldalú iparpolitikától. Jelenleg Magyarországon még a gazdák is azt hirdetik, hogy a nép jólétén csak az ipar segíthet, a földmívelést pedig rá kell bízni az apró parasztgazdákra. Ezeknek a kóros jelenségeknek meg kell szünniök. A magyar társadalom is csak a természettudományon alapuló termelés fölkarolásával mehet előbbre. És nálunk is csak a nagy ipar meg a mezőgazdasági nagy üzem is hivatott arra, hogy a nép jólétét fokozzák.

Hassunk tehát oda, hogy legyen nagy iparunk és modern mezőgazdaságunk. Hozzuk helyre az utóbbi években elpusztult állat-állományunkat. Növeljük meg földünk termőerejét. Alapítsunk mezőgazdasági iparvállalatokat. És ne bizzuk a termelést a parasztra meg a mesteremberre, mert éppen a termelés, a nemzeti vagyonszerzése a legfontosabb tudomány és a leghasznosabb munka, amelyet a nemzet legjelesebb embereinek kell elvégezniök. Ha ezen az alapon szervezkedik társadalmunk, akkor természeti kincsekben gazdag hazánk rövid néhány évtized leforgása alatt vezérszerepet fog játszani a népek életében és a magyar név méltó lesz régi hírnevéhez és nemcsak a kardforgatás, hanem a munka korszakában is kivívja magának aryai sikereit és a népek elismerését.

80,644. szám.
I/B - 3. 1906.

Magyar királyi földmívelésügyi miniszter.

Körrendelet.

Valamennyi törvényhatósághoz.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t. c. 57. és 58. §-a, — illetőleg a mezőgazdaságra hasznos madarak védelme végett Párisban 1902. évi március hó 19-én kötött nemzetközi egyezmény, valamint az ennek függelékét képező két jegyzék becikkelyezésére vonatkozó 1906. évi I. t. c. alapján rendelem, hogy a mezőgazdaságra hasznos állatok oltalmazása érdekében 1901. évi március hó 18-án kelt 24,655/VII. 1. szám alatt kiadott körrendeletem határozmányai szerint védendő:

1. *Vörös vércse*, Közöséges vércse, Szélverő, Széltapogató, Nyerítő.
2. *Kék vércse*, Hamvas vércse, Vöröslábu vércse, Szürke vércse, Palavércse.
3. *Fehérkörmű vércse*, Sárgakörmű vércse.
4. *Fehér gólya*, Közöséges gólya, Cakó, Eszterág, Gagó, Koszta.
5. *Fekete gólya*, Barna gólya, Erdei gólya.

Budapest, 1906 november 16.

Darányi s. k.

Hirek.

— **Lapunk munkatársainak, előfizetőinknek és olvasóinak boldog új esztendőt kíván a szerkesztőség.**

— **Közgyűlés.** Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága tegnap délután 3 órakor rendes közgyűlést tartott *Weszprémy* Zoltán főispán elnöklésével. A közgyűlés lefolyását alább közöljük.

— **Halálozás.** Debreczeni Jenőt, világitási vállalatunk igazgatóját súlyos csapás érte. Testvére Miklós Voosiban hová gyógyulást ment szerezni, elhunyt. A megkötött hült tetemeit hazaszállítják és itt temetik el.

városokban, de másik felerészben az állami hivatásból folyó közérdekű szerepet tölti be.

Közgazdasági szempontból a rendőrségi szükségletek emelkedése velejár a minden téren tapasztalható, gazdasági okokból eredő munkaszaporulattal, mert a közélet hullámozása rájuk is hatalmas munkaszaporulattal ró. De különben is a közszükségletek emelkedése e téren is csak következménye a másféle hivatali ágak költségemelésének.

Kulturális szempontból a művelődés európaizinvonalra való általános emelkedése éppen a közrend tekintetében mindinkább több kívánnivalót vet föl, aminek a folyton fejlődő városi életben napról-napra meglátszanak a nyomai és hova-tovább nagyobb és magasabb képzettségű személyi szükségletet igényel, ami természetesen kiadás-szaporulattal jár.

Társadalmi tekintetben pedig megbecsülhetetlen az a különbség, amit a független önkormányzatot szolgáló rendőri intézmény nyújt a polgárok közszabadságát illetően, az államhatalom kész szolgáljaképpen hatalmi vak erőszakká súlyedő rendőrségi közegekkel szemben.

Magyarországon emberöltők óta keserű emlékű, sőt gyűlölt az állami policia, mely mindig csak parancsszóra táncol és táncoltat; a legutóbbi idők azonban megtanították a közfelfogást arra a tapasztalatra is, hogyha lesz olyan hatalom, mely a törvényt rosszakaratulag félremagyarázza, akkor nem lehet csodálkozni rajta, ha felsőbb nyomás folytán az állami parancsszót vakon követő rendőrség a törvény becsületes végrehajtását készségesen elcsavarja.

Ha pedig az egész országra kiterjedőleg állami szervezetben álló rendőri apparatus van mindenütt a városban, akkor hiába való a törvény és törvényes biztosíték, mert minden törvénytől többet ér a hatalom, mely az ily módon meglevő rendőri létszámból mindig képes és kész bárminő hatalmi irányzat szolgálatában, az egész ország közigazgatására szükségből végrehajtó közegeket kipurancsolni. És későbbi hosszú évtizedek ilyen irányban egész államrendőri generációt fognak majd fölnevelni, mely egyaránt ellentétben állana a modern kor szellemével és a magyar nemzet tradícióival. A városi törvényhatóságok rendőrsége az önkormányzati hatáskör keretén belül, tehát államosítás nélkül fejlesztendő tovább szellemi és anyagi téren egyformán, hogy az állampolgárokat a törvény védje a rendőri tulkapások ellen, a rendőrséget pedig a megalakotandó szolgálati pragmatika kötelezze kötelessége szigorú és pontos teljesítésében.

Debrecenben, 1906 december 26-án.

A rendőr-tisztviselők értekezletének megbízásából:

Dr. Boldisár Kálmán sk.,
tb. tanácsnok,
rendőrfőkapitány-helyettes,
elnök.

Kovács Kálmán sk.,
rendőrfogalmazó,
jegyző.

Dr. Komlóssy Pál sk.,
rendőrfogalmazó,
jegyző.

Társadalmi szervezkedés.

Irta: Ereky Károly.

A magyar nép szegény sorsban él és összes néposztályunk elégedetlenkedik. Az önálló parasztgazda, az ugynevezett törpe birtokos és kiscgazda csak nehezen küzd meg a sorsal. Ősi módon szánt, vet és arat. Szalmafedeles, egészségtelen kunyhóban lakik, fekete kenyér a főtápláléka és a civilizációról csak az adófizetés révén értesül. A százholdas

gazda helyzete sem különb. Majdnem összeroskad a modern élet terhe alatt. Napról-napra él és gyermekei taníttatása fölemészti minden anyagi erejét. A sorsnak azonban ezzel még nincsen vége. Még ezerholdas gazdáink is rossz viszonyok közt élnek. Jövedelmük csak szegénységünk arányában tűnik föl nagyoknak s a nyugati földbirtokos és gyáros jövedelméhez képest szinte szegényesnek mondható. Ugyanakkora földdarabon a német ezerholdas gazdának tizszer akkora jövedelme van, mint a magyarnak.

Iparososztályunk helyzete hasonlóan kedvezőtlen. A kisiparos, a falun éppen úgy, mint a városban nyomorog. A falusi varga, szijgyártó, ács, asztalos, kőműves és kovács csak segédiparosa a mezőgazdaságnak, tehát együtt szenved a parasztsággal. A forgalom viharába sodort városi mesterembert meg a nagyipar feltartóztatlan nyomása sújtja agyon. És mit szóljunk az adóból élő hivatalnokosztályhoz? Az adóból fizetett állami és közigazgatási hivatalokat és a néptanítói kart a pályázók egész armádiája ostromolja. Akik pedig már állásban vannak, nem tudnak előre haladni. Nálunk egészen természetes dolog, hogy jogtudományi doktorok és fiatal mérnökök tizesztendeig gyakor-nokoskodnak és nagy kariért csinál, aki harminc éves korában havonkinti kétszáz korona fizetésig jut, tehát arra az anyagi magaslatra emelkedik, amit a legtöbb budapesti huszonötéztendő géplakatos munkás könnyedén elér.

Társadalmunk eme szegényes helyzetének félszeg fejlődésünk az oka, amely politikai okokból a jogi tudományok kultuszát elébe tolta a természettudományok mivélésének. Nyug.-Európa államaiban az utolsó félszázad leforgása alatt a termelés átment a paraszttéres és mesterember hatásköréből a természettudomány alapján dolgozó modern gazda és gyáros kezébe s a nyugati kulturnemzetek összes nagy elméjü férfiai a mezőgazdaság, ipar, kereskedelem és közgazdaság szolgálatában állnak. Mit látunk ezzel szemben itthon? Nálunk a nemzetet föntartó, termelő munka oroszlan-része a mezőgazdaságban a paraszt és a béres, az ipari földolgozásban meg a mesterember vállára nehezedik, míg gazdag embereink és nagyjaink közjogászok, államtisztviselők, főispánok, diplomaták és huszártisztek.

Ezen az állapoton változtatnunk kell. A paraszt gazda meg a béres tudományából egy modern államot és művelt társadalmat eltartani nem lehet. Művelt társadalmi osztályunk tagjai a kuriai bíró, az ügyvéd, az orvos, szolgabíró s államtisztviselő nem képes a társadalom jólétét emelni. Erre a munkára csak a természettudományi ismeretekkel vértezett modern gazda és gyáros képesek, tehát éppen azok az emberek, a milyeneket eddigelé a magyar társadalom egyáltalán nem nevelt vagy legalább is nagyon kis számban. Ebben a társadalmi egyoldalúságban rejlik népünk szegénysége s határozott meggyőződés az, hogy Magyarország társadalmának jólétét egyöntetűen csak akkor emelhetjük, ha az ipari és mezőgazdasági termelést a paraszttéres és mesterember helyett fajunk legnagyobb tehetségei veszik kezükbe.

A nyugati vezérállamok társadalmi fejlődése írja elő ezt az utat. Csak követnünk kell a megtett lépéseket. A népjólét fejlődését mindenütt az egész világon az ipar indította meg. Ez a tétel kétségbevonhatatlan. Angliában, Németországban és az Egyesült-Államokban a nép jólétét az ipar emelte legelőször. De másképpen fejlődött aztán a jólét Németországban, mint Angliában. És éppen ebben a különböző fejlődésben rejlik társadalmi szervezkedésük lényege, amelyet a magyar viszonyok birálatánál figyelembe kell venni.

Anglia szegény mezőgazdasági ország volt. Népe a középkorban csak halászatból, állattenyésztésből meg kalimárkodásból tengődött. Terméketlen földje azonban rákényszerítette, hogy gyarmatokat szerezzen és mikor megindult a forgalmi gazdálkodás. Anglia népe iparos lett. A munkamegosztás elve akként érvényesült náluk, hogy a gyarmatok termelték a gabonát, a takarmányt, a húst, a pamutot, a gyapjút és az összes mezőgazdasági termékeket, Anglia pedig szállítja nekik a szükséges mezőgazdasági gépeket, földolgozza a pamutjukat és minden könnyen szállítható mezőgazdasági termékeiket. Az angol nép az ipar kedvéért abban hagyta a szántást és vetést. A nyolcszázalékos kitévő mezőgazdasági lakosságot leszámítva, minden angol iparral és kereskedelemmel foglalkozik. Az angol lord pedig parlagon hagyja a földjeit. Mint vadászterület és mint juhlegelő többet hoz a terméketlen talaj, mintha kenyérenyenyeket ültetnének rajta. Ha tehát az angol társadalom tisztára az iparnak köszönheti a fejlődését, ennek ott rejlik az oka, hogy a mezőgazdasági munkát elvégezték helyettük a gyarmatok s az ipar egyoldalú kifejlődése az egész nép jólétét fokozta.

Nem így Németországban. Itt a mezőgazdaság és az ipar egyformán német volt és mikor a vasuti forgalom jegyében, a modern gazdasági élet megindult, akkor az ipar tört előre itt is és tette gyarmattá a mezőgazdasági lakosságot, mint az angol ipar az afrikai benszülötteket. De ez a visszás állapot nem tartott sokáig. Németország népe nem hagyhatta el a földmívelést, mint az angol és mivel azt sem tűrhetette, hogy gyarmatnépe maradjon saját fajú iparosainak, áttért a modern gazdálkodásra.

A nyolcvanas években megindult a német földmívelés modernizálása. A gyarmatviszonyok közt szinylődő porosz földmives megkezdte a természettudományok kiaknázását és ezzel elindult világhódító útjára, hogy mintaképül szolgálhasson Európa minden népének.

A német föld haszna megnövekedett. Az állattenyésztés megháromszorozódott. A föld értéke és hozama megötszörözött. A nagy bevétel megszüntette a földmives nyomorgását s szükségletei iparcikkben annyira megnövekedtek, hogy a német gyárak és ipartelepek zavarba jöttek. Beállt a magas konjunktúra. Oly sok volt minden ipartelepen a dolog, hogy a gőzkazánok a túlfeszített munkától sok helyen megrepedtek és rövid öt-tíz év alatt apró műhelyekből világhírű nagy gyárak fejlődtek ki. Szóval, mióta a német mezőgazdaság fejlődésnek indult, magával ragadta a birodalom összes ipar vállalatait, bányáit, bankjait és gazdaggá tett egy népet, amelyik huszonöt év előtt épp olyan kétségbeesetten kereste a gyógyulás módjait, mint mostan a magyar. És Anglia már féltékenykedik. Ez a hatalmas kereskedő ország érzi, hogy a német ipar és kereskedelem a végtelenségig fokozhatja méreteit.

Angliának a földgömb egy harmadát kellett elfoglalnia, hogy konzumenst szerezzen ipara fejlesztésére, mialatt a német ipart a német földmives megvagyonosodása vitte előbbre és a kölcsönhatás révén egymást gazdagítják beláthatatlan méretekig.

A magyar társadalom szervezésénél nekünk Németország nyomdokain kell haladnunk, mert Anglia példáját nem követhetjük. Mi nem dobhatjuk el magunktól szántóföldeinket. Mi nem tehetjük egész népünket iparossá, mert nekünk nincsenek gyarmataink, amelyek iparcikkeinkért élelmet szállítanak. Ezért nem ért célt egyoldalú iparpolitikánk sem. Ezért osztotta ki a magyar kereskedelmi kormány a harmincmillió korona államsegítségét teljesen hiába és ezért

nem segített az iparfejlesztés napjainkig még csak egy szikrányit sem a magyar népen.

A mi társadalmi szervezkedésünknek csak az lehet a vezéreszméje, hogy a mezőgazdaság és ipar érdekeit harmonikusan fejlesszük. Meg kell szabadulnunk szerintem az egyoldalú iparpolitikától. Jelenleg Magyarországon még a gazdák is azt hirdetik, hogy a nép jólétén csak az ipar segíthet, a földmívelést pedig rá kell bízni az apró parasztagdákra. Ezeknek a kóros jelenségeknek meg kell szűnniök. A magyar társadalom is csak a természettudományon alapuló termelés fölkarolásával mehet előbbre. És nálunk is csak a nagy ipar meg a mezőgazdasági nagy üzem is hivatott arra, hogy a nép jólétét fokozzák.

Hassunk tehát oda, hogy legyen nagy iparunk és modern mezőgazdaságunk. Hozzuk helyre az utóbbi években elpusztult állat-állományunkat. Növeljük meg földünk termőerejét. Alapítsunk mezőgazdasági iparvállalatokat. És ne bizzuk a termelést a parasztra meg a mesteremberre, mert éppen a termelés, a nemzeti vagyon megszerzése a legfontosabb tudomány és a leghasznosabb munka, amelyet a nemzet legjelesebb embereinek kell elvégezniök. Ha ezen az alapon szervezkedik társadalmunk, akkor természeti kincsekben gazdag hazánk rövid néhány évtized leforgása alatt vezérszerepet fog játszani a népek életében és a magyar név méltó lesz régi hírnevéhez és nemcsak a kardforgatás, hanem a munka korszakában is kivívja magának anyagi sikereit és a népek elismerését.

80,644. szám.
I/B-3. 1906.

Magyar királyi földmívelésügyi miniszter.

Körrendelet.

Valamennyi törvényhatósághoz.

A mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. t. c. 57. és 58. §-a, — illetőleg a mezőgazdaságra hasznos madarak védelme végett Párisban 1902. évi március hó 19-én kötött nemzetközi egyezmény, valamint az ennek függelékét képező két jegyzék becikkelyezésére vonatkozó 1906. évi I. t. c. alapján rendelem, hogy a mezőgazdaságra hasznos állatok oltalmazása érdekében 1901. évi március hó 18-án kelt 24,655/VII. 1. szám alatt kiadott körrendeletem határozmányai szerint védendő:

1. *Vörös vércse*, Közöséges vércse, Szélverő, Széltapogató, Nyerítő.
2. *Kék vércse*, Hamvas vércse, Vöröslábu vércse, Szürke vércse, Palavércse.
3. *Fehérkörmű vércse*, Sárgakörmű vércse.
4. *Fehér gólya*, Közöséges gólya, Cakó, Eszterág, Gagó, Koszta.
5. *Fekete gólya*, Barna gólya, Erdei gólya.

Budapest, 1906 november 16.

Darányi s. k.

Hirek.

— **Lapunk munkatársainak, előfizetőinknek és olvasóinak boldog új esztendőt kíván a szerkesztőség.**

— **Közgyűlés.** Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága tegnap délután 3 órakor rendes közgyűlést tartott *Weszprémy Zoltán* főispán elnöklésével. A közgyűlés lefolyását alább közöljük.

— **Halálozás.** Debreczeni Jenőt, világítási vállalatunk igazgatóját súlyos csapás érte. Testvére Miklós Voloscában hová gyógyulást ment szerezni, elhunyt. A megboldogult hült tetemeit hazaszállítják és itt temetik el.

— **A kereskedelmi és iparkamara csütörtökön** délután tartotta ez évi utolsó ülését Szabó Kálmán országgyűlési képviselő elnöklésével. A kamara ez ülésén igen sok fontos tárgyat intézett el.

— **A bérkocsik számának emelése.** Végh Gyula rendőrfőkapitány jelentést adott be a városi tanácsnak, melyben a bérkocsik számát 50-el kívánja emelni és pedig 40 egy és 10 kétfogatúval. Javaslatának megokolásánál felhossa, hogy a bérkocsik száma csekély a forgalomhoz képest. A városi tanács legközelebb határoz ez ügyben.

— **Favétel.** Helyi lapjaink megírták, hogy a város a szomszédos vármegyéből szándékozik tüzfát hozatni. A tanács az erdőmester idevonatkozó javaslatát nem fogadta el, hanem más alkalmas módon fog a faszükségletről gondoskodni. A tegnap tartott közgyűlés a favételt elhatározta. (Szerk.)

— **Az erdei nagy körut építése.** Mintán a nagyerdei körut építését a belügyminiszter helyben hagyta és az ezen építéshez szükséges összeg is meg van, a tavaszon megkezdik a körut építését.

— **A városi népkonyha** f. hó 22-ikén megnyílt és a szegények nagy számban keresik fel a szeretet asztalát. Akik a népkonyha céljaira adakozni óhajtanak, azoknak adományát hálásan fogadja a vezetőség. A népkonyhai felügyeletet az idén is a debreceni jótékony nőegylet végzi.

— **Hamvasztás** a címe annak az új folyóiratnak, mely a fakultatív halotthamvasztás eszméjét kívánja terjeszteni. A lap élén, mint felelős szerkesztő Wilhelm Frigyes dr. és mint társszerkesztő Pap Sámuel, a Halotthamvasztók Egyesületének titkára áll. Előfizetési ára egy évre négy korona, egyes szám ára negyven fillér. A szerkesztőség és kiadóhivatal V., Nádor-utca 20. szám alatt van. A havonként megjelenő folyóirat első száma január elején kerül kiadásra.

— **A muzeumi állás betöltése.** A belügyminiszter jóváhagyta a muzeumi állás felállítására vonatkozó közgyűlési határozatot és annak betöltését a városi tanács hatáskörébe utalta. A városi tanács a napokban betöltötte a muzeumi állást, Zoltai Lajos levéltári segéddel, aki szakértelmével, tudásával hivatott ezen állás elfoglalására.

— **A közkórház 1907. évi költségvetése.** A belügyminiszter a debreceni közkórház 1907. évi költségvetését némi módosítással jóváhagyta és a napi ápolási díjat 1 kor. 60 fillérben állapította meg. A gyógyszerekre előirányzott 28,700 koronát 20,000 koronára szállította le, felszerelésekre pedig a kért 11,801 kor. helyett 10,000 koronát engedélyezett, végül jóváhagyta a közgyűlés azon határozatát, mellyel a segédorvosok fizetését 1200 koronára emelte.

— **A Debreceni képes kalendárium** diszes kiállításban, értékes és érdekes tartalommal megjelent és egy korona olcsó árban kapható a városi nyomdában és a könyvkereskedésekben.

— **Ott, tul a rácson.** (A garnizónok titkai) Ezt a címet viseli egy igen érdekesnek ígérkező könyv, melynek megjelenését e hó 15-ére ígéri a kiadója. A munka szerzője nem ismeretlen az olvasóközönség előtt. Zsedényi Aladár irta, aki egy fővárosi napilapban közzétett „Titok egy garnizónból” című cikkével a nyáron nagy feltűnést keltett országszerte. Eddig csak az előszavát ismerjük Zsedényi legújabb művének, de amely maga is rendkívül felcsigázza érdeklődésünket. Azt mondja benne, hogy az olvasót végig fogja vezetni ott, tul a rácson, abban az sajátos külön világban, amelyben katonák élnek. Bekukkant vele a tiszt

nevelő-intézetekbe, a laktanyákba és a kincstári szalonokba. Érdekessé fogja tenni könyvét az az előre jelzett ígérete, hogy csak megtörtént valóságot irt meg, továbbá, hogy ma is élő és eredeti nevükön ismert alakokat fog szerepeltetni. Ez a magyar Blise-féle munka 160 oldalas terjedelemben, illusztrálva, feltűnő csinos kiállításban jelenik meg és minden könyvkereskedésben kapható. Az ára két kor. lesz.

— **Figyelmeztetés a szőlősgazdáknak.** A földmívelésügyi minisztériumban befejezték a szőlőoltványok és amerikai szőlő-vesszőknek az egyes borvidékekre való szétesztása iránti műveletet. Az idej kedvezőtlen időjárás, különösen a szeptemberi fagyok, a szőlő oltvány s az amerikai szőlő-vessző termés eredményét nagyon leszálították, ugyanígy, hogy az állami telepeken alig áll rendelkezésre félannyi szőlőoltvány és amerikai szőlő-vessző, mint amennyi a múlt évben kiosztható volt. Ennek ellenében az idej kezeslet oly meglepően nagy, hogy túlhaladja a készlet négy-öttszörösét is. Azók a földbirtokosok tehát, akik az állami szőlőtelepek oltvány- és szőlővessző-készleteiből való részesedésre igényt tartanak, legyenek arra elkészülve, hogy bejelentett szükségletüket csak lényegesen redukált mértékben fogják kielégíthetni. A földmívelésügyi miniszter a szőlősgazdákat erre ezen az uton is figyelmezteti, addig is, míg az erről szóló értesítésekhez hivatalos uton jutnának.

— **Az első szegyetábla.** Makóról jelentik: Csánádmegye köztörvényhatóságának határozata folytán hétéfőn helyeztek el azt a szegyetáblát a megyeház épületén, amelyre rá vannak vésve ama törvényhatósági bizottsági tagok nevei, akik Cseresnyés főispán installációján résztvettek. A törvényhatósági bizottsági tagokon kívül több megyei tisztviselő neve is olvasható a táblán.

— **Andrássy a tüdőbetegekért.** Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter a következő leiratot intézte Lukács György-höz, a József főherceg szanatórium egyesület elnökéhez:

A József főherceg szanatórium egyesület által Gyulán létesített tüdőbeteg szanatórium állami segélyezése tárgyában hozzám benyújtott közvetlen előterjesztésére van szerencsém értesíteni, hogy habár hazai viszonyokhoz mérten a rendkívüli drága szanatóriumok létesítését célra vezető és követendő módnak nem tekinthetem, méltányolom a nevezett egyesületnek s nagyméltóságodnak, mint ezen egyesület elnökének évek hosszú sora óta lankadatlan buzgalommal folytatott azon nemes törekvését, mellyel a tüdővésszel erősen sújtott magyar Alföld számára építendő nepszanatórium eszméjének megvalósításán odaadólag fáradozott; különösen méltányolom az említett egyesület által elért azon szép eredményt, mellyel az ilyen kérdések iránt még nehezen buzduló társadalomnak áldozatkészségét annyira sikerült kinyernie, hogy félmillió koronát meghaladó összeggel a tervbe vett szanatóriumot meg is építette. Mindezeknél fogva szóban levő intézet fentartási költségeihez mindaddig, amíg a belügyi tárca vezetése s az annak költségvetésileg jóváhagyott javadalma felett való rendelkezésjoga reám lesz bízva, az intézet megnyitásától kezdve évenként 50,000 azaz: ötvenezer korona általány jellegével bíró állami segéllyel járulok hozzá. Ennek fejében azonban fentartom magamnak azt a jogot, hogy az intézet harminc ágyának betöltése felett szabadon rendelkezzem s úgy az intézet működését, mint az államszegély hovatfordítását saját közgeim által ellenőrizhessem.

— **Mesterséges növények.** A moderna tudomány mind újabb és újabb kísérleteknek veti alá a régi igazságokat s a felülvizsgálás sora a biogenesis törvényére is rákerült. Talán eljön az idő nemsokára és nem kell hinnünk, hogy csak élőtől származhatik az élő. Dr. Stéphane Leduc, a antesi orvosi egyetem tanára, legújabbban olyan kísérleteket végzett, amelyek nagyon alkalmasak arra, hogy a mesterséges uton előállított élet régen kigunyolt tanát rehabilitálják, vagy legalább alapos kétségeket támasszanak a biogenesis törvényével szemben. Leduc tanárnak ugyanis sikerült tisztán vegyi uton olyan alakulatokat előállítani, amelyek félreismerhetetlen életjelenségeket mutatnak. A

tudós kísérletező 5—10 százalékos zselatin-oldatba néhány csepp 5—10 százalékos ferro-cyanür-oldatot öntött és az tapasztalta, hogy az edényben nemsokára a sejtszövethez hasonló alakulat képződött. Ez a képződmény, amelyet Leduc különböző vegyi szerekkel kezelt, nemcsak külsőleg hasonlított a növényekhez, hanem az élet legjellemzőbb megnyilvánulásai: a táplálkozás, az anyagcsere, a növekedés, sőt a szaporodás alapvető jelenségei is észlelhetők voltak rajta. Leduc azt hiszi, hogy az ő mesterséges növényei közül állanak az élettelen anyag és a szerves lények közt; de ha ez igaz, akkor az ásványok és a növények közti úr már át van hidalva s akkor már nem alaptalan az a reményesség, hogy az életrekelés problémája nem marad rejtély előttünk. Münchenből arról értesülünk, hogy dr. Richard Mauch Lippingenben megismételte Leduc kísérleteit, még pedig teljes sikerrel és olyan egyszerű módon, hogy azt bárki követheti.

— **A földbérő-szövetkezetek.** Legutóbb Bihar megyében a püspöki uradalom Kézd nevű pusztaságát vették bérbe a környékbeli szövetkezett kisgazdák. A földművelésügyi miniszter közbenjárására az egri székeskáptalan 7300 holdas birtokát is 300 szövetkezett kisgazda fogja kibérelni. Vas megye és Nyitramegye több községében is alakulófélben vannak birtokbérő szövetkezetek.

— **Gazdát cserélő uradalmak.** Békéscsabáról jelentik: Wenckheim Frigyes gróf harmincezer holdas borossebesi uradalmának eladása tárgyában már régebb idő óta tárgyalások folynak a tulajdonos és egy poroszországi uralkodó herceg között. Wenckheim Frigyes grófnak békési uradalmát pedig egy angol konzorcium akarja megvásárolni parcellázás végett. Ez utóbbi birtok eladása csaknem befejezett dolog.

— **ELADÓ BOR.** Érmelléki, diószegi az ezernyolczszáznyolczvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903 és 1904. évi ugyanottani rizling 20—25 hekoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnöknél (városház I. em. 23.ajtó.)

— **Nagy választék bel- és külföldi illatszerek, kazetták, piperecikkek, továbbá gyógyszerkülönlegességek és sebészeti eszközökben stb. stb.** Tóth Béla gyószertára és illatszeraktárában. Debrecen, Tisza palota.

Szerkesztői üzenetek.

— **Kisteleki.** Az illető községnek joga van telepítési díjat követelni, az azonban már más kérdés, hogy szabad-e olyan nagy díjat e címen szedni, mint amennyit ön említ. Nézetünk szerint az előjáróság nem csal, a méltányosság, de még az igazságos határon is túlment a díj kiszabásánál.

— **Tisztviselő.** A kérdés nincs eltemetve. Foglalkozni fogunk vele mindaddig, míg terünk lesz és ki nem ütök a tollat kezünkől.

— **Bizottsági tag.** Köszönjük szíves jóindulatát; vajha így gondolkoznának a bizottsági tagok mindannyian. Nagyvárad intelligens bizottsági közgyűlése bezzeg nem keztelt, hanem tapasztalatból ismerve a nehéz viszonyokat 140,000 koronát szavazott meg tisztviselői fizetésének rendezésére.

— **F. G. Budapest.** A cikkelyeket felhasználtuk és a becses kéziratot ajánlva elküldöttük.

— **Károly.** A husrágaságról e hónapban már két cikkelyt is közöltünk. Szakemberek írták mindkettőt. Miután ön sem mond többet, ez alkalommal cikkelyét nem közöljük.

— **Kiváncsi.** A kérdezett sohasem volt zsidó.

— **Iparos.** Lapunk mai számában megtalálja az árlejtési hírdetést.

— **Bérlő.** Szívesen elismerjük azon szokás helytelenségét, hogy a páholyokban beszélgetnek és nevetgelnek az előadások alatt, orvoslását azonban sem egy cikkely keretében, sem másképpen nem vállalhatjuk magunkra.

N. G. Szíveskedjék szerkesztőségünkben felkeresni a délelőtti órákban, ahol is kérését néhány szóval elintézhettük.

16,929.

1906.

Árlejtési hirdetmény.

A városi színháznál emelendő két ruhatár-toldalék tervszerű felépítésénél előállítandó építési munkák biztosítására zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A teljesítendő munkák alábbi összegekkel vannak előirányozva:

I. Föld, kőműves és elhelyező	munkák K 2469·64
II. Burkolás	" " 635·32
III. Vasszerkezeti	" " 1370·80
IV. Ács	" " 252·46
V. Tetőfedő	" " 206·56
VI. Bádogos	" " 255·—
VII—XI. Asztalos, lakatos, mázoló, üveges	" " 488·—
VII. Szobafestő	" " 56·—

Együtt korona 5733·78

azaz Ötezerhétyszázharminczhárom korona és 78 fillér.

Ajánlat tehető úgy az egyes munkanemekre, mint az összes munkákra.

A pályázatban résztvehet minden kellő képesítéssel bíró vállalkozó és iparos.

Ajánlattevő köteles a pályázat tárgyát képező munkák előirányzati összegének megfelelő 5%-os bántpénzt készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban a város házipénztári hivatalánál az 1907 január 14. napjának déli 12 órájáig letenni és arról szóló letéti jegyet ajánlatához csatolni.

Az ajánlatba hozandó engedmény számmal és betűvel olvashatóan, tisztán kiírandó és ajánlattevő tartozik ajánlatában kijelenteni, hogy a tervet, költségvetést, vállalati általános és részletes feltételeket, valamint a helyi viszonyokat ösmeri és azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja.

A kellően felszerelt írásbeli zárt ajánlatok 1907. évi január hó 15. napjának d. e. 10 órájáig a polgármesteri hivatalnál nyújtandók be, ugyanazon nap d. e. 11 órakor nyilvánosan bontatnak fel a városháza nagytermében.

Elkésve beadott, kellően fel nem szerelt, távirati és utóajánlatok, avagy kétséget támasztó kifejezéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A városi Tanács fenntartja magának azon jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok között szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkák biztosítására más uton intézkedhessék.

Minden ajánlattevő ajánlatának a felbontásától számított 60 napi időtartam leteltéig kötelezettségben marad.

A tervek, költségvetés és vállalati feltételek a városi mérnöki hivatalban, a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1) megtekinthetők, hol a kívánt felvilágosítások is megadatnak.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsának 1906. évi december 18-án tartott üléséből.

A városi Tanács.

Uri divat, kalap és fehérnemű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokat, férfi fehérneműeket és kelen-gyékert mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Ad. 14,400.
1906.

Árlejtési hirdetemény.

Debrecen sz. kir. város villamos telepének felállításánál teljesítendő építési munkák biztosítására zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

Az előállítandó munkák a következő összegekkel vannak előirányozva:

Tételszám	Munkanem	Iroda épület		Mérnök lak		Munkás lak		Portás lak		Istálló épület		Szén raktár		Ürszék épület		Kerítés		Gépház		Gyár kémény		Összesen	
		kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.	kor.	f.
1	Föld, kőműves és elhelyező m.	31,654	42	9860	96	10,327	09	4078	35	5296	27	2405	02	1247	59	17,962	76	42,269	50	12,150	—	137,247	96
2	Burkoló m.	1847	25	652	35	1002	24	—	—	—	—	—	—	288	77	—	—	6391	90	—	—	10,182	51
3	Kőfaragó m.	4680	30	298	98	561	—	116	25	116	25	216	—	74	40	332	40	668	—	—	—	7064	58
4	Vasszerkezeti m.	4825	—	180	—	180	—	105	—	252	—	348	—	60	—	—	—	12,018	01	—	—	17,968	01
5	Ács m.	5423	98	3159	22	3131	24	819	96	1987	27	3038	18	384	18	—	—	8816	47	—	—	26,760	50
6	Tetőfedő m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5436	29	—	—	5436	29
7	Bádogos m.	951	62	575	12	545	55	257	27	569	20	—	—	153	11	—	—	2064	10	—	—	5115	97
8	Asztalos m.	5698	14	1028	60	979	40	216	—	245	—	—	—	323	50	—	—	1498	—	—	—	9988	64
9	Padlózati m.	1135	44	942	32	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2077	76
10	Lakatos m.	2131	38	1054	14	582	32	149	60	184	60	—	—	144	90	2923	—	2500	20	—	—	9670	14
11	Mázoló m.	1009	16	327	24	193	70	76	72	97	50	—	—	67	—	—	—	254	40	—	—	2052	72
12	Üveges m.	945	66	214	41	211	23	31	80	43	32	—	—	25	92	—	—	351	67	—	—	1824	01
13	Szobafestő m.	1072	—	392	—	173	—	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1679	—
14	Szobrász m.	1004	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1004	—
	Együttesen	62,378	35	18,685	34	17,886	77	5887	95	8791	41	6007	20	2769	37	21,219	16	82,268	54	12,150	—	238,044	09

azaz: kettőszázharmincyolcezernegyvennégy korona 09 fillér.

Ajánlatok tehetők az egyes munkanemekre, munkacsoportokra, vagy az összes munkákra.

A versenytárgyaláson résztvehet minden szabályszerű képesítéssel bíró iparos, vagy vállalkozó. — Minden ajánlattevő köteles a pályázat tárgyát képező munkák előirányzati összegének megfelelő 5%-os bántépénzt készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban a városi házépítési hivatalnál a f. 1907. évi január hó 21. napjának d. e. 12 órájáig letenni és az arról szóló letéti jegyet ajánlatához csatolni. — Az ajánlatba hozandó engedmény számmal és betűvel, olvashatóan, tisztán kiirandó és ajánlattevő tartozik ajánlatában kijelenteni, hogy a terveket, költségvetést, vállalati feltételeket és a helyi viszonyokat ismeri és azokat magára nézve kötelezőknek elismeri. A kellően felszerelt írásbeli zárt ajánlatok 1907. évi január hó 22. napjának d. e. 10 órájáig a polgármesteri hivatalnál nyújtandók be. A beérkező ajánlatok ugyanaz nap d. e. 11 órakor a városháza nagytermében nyilvánosan bontatnak fel.

Elkészve beadott, kellően fel nem szerelt, távirati és utóajánlatok, avagy kétséget támasztó kijelentéseket tartalmazó ajánlatok figyelembe nem vétetnek. A városi tanács fentartja magának azon jogot, hogy a beérkező ajánlatok között szabadon választhasson, vagy azok mellőzésével a munkák biztosítására más uton intézkedhessék.

Minden ajánlattevő ajánlatának a felbontástól számítandó 60 napi időtartam leteltéig kötelezettségben marad.

A tervek, költségelőirányzat, vállalati feltételek, a városi mérnöki hivatalban a hivatalos órák alatt (d. e. 8—1.) megtekinthetők, ahol a kívánt felvilágosítások is megadatnak.

Kelt Debrecen sz. kir. város Tanácsának 1906. évi december hó 20. napján tartott üléséből.

Városi Tanács.